

Dimecres, 17 de novembre de 2004

Josep-Lluís Carod-Rovira

Després de Miravet

Al llarg del darrer segle, si més no, semblava com si la Catalunya oficial, la Catalunya autèntica, la de debò, a tot estirar arribava fins a Sitges. Els sectors dirigents del país miraven sempre amunt, nord enllà, on se situa no sols el bressol dels referents nacionals, culturals i emblemàtics bàsics de la catalanitat, als quals tantes pàgines en vers i en prosa ha dedicat la literatura catalana, sinó també on hi ha les segones i terceres residències dels que manen i, sovint, han manat tota la vida. La Catalunya mítica, la genuïna, la més inequívocament catalana s'havia identificat, en exclusiva, amb els territoris de la Catalunya Vella, els seus paisatges, els seus arbres, les seves planes, els seus cims, els seus personatges, les seves tradicions, la seva gastronomia, les seves danses, la seva música... La resta del país, en l'imaginari col·lectiu majoritari, també era Catalunya, però no tant. Aquesta visió explica moltes i moltes coses de la nostra història recent, des de les arrels ideològiques del catalanisme polític modern fins a la mobilització social contra el PHN, passant per la territorialització tradicional del poder polític, econòmic i cultural.

Precisament per això, que la primera reunió del president de la Generalitat, amb els presidents dels grups parlamentaris, fos a Miravet, ha permès la visualització de l'existència d'una altra Catalunya, d'un altre país que, generalment, no ha aparegut en l'agenda oficial, ni en el paisatge sentimental de molts catalans, sinó, en el millor dels casos, molt recentment. És la Catalunya llunyana, allà on parlen més com a València que com a l'Empordà, de carreteres sinuoses i emplaçaments inhabituals que fan arribar tard alguna personalitat, perquè el cotxe oficial no acaba de familiaritzar-se amb el recorregut. Allà on tota la vida gira a l'entorn del riu, com a eix articulador de totes les referències geogràfiques, econòmiques i emocionals. La mateixa Catalunya on, com que normalment no n'hi ha, cal instal·lar antenes per a una cobertura adequada de telefonia mòbil, per donar servei a tot el desplegament polític, mediàtic i de seguretat que comporta una trobada així. Però, acabada la reunió, quan es treuen les antenes, aquesta Catalunya continua existint, amb els problemes i les esperances que tenia abans, però, això sí, amb el seu paisatge de cada dia esdevingut més nacional, perquè la resta del país -que n'ha descobert l'existència i la bellesa- també l'ha fet més seu i l'ha assumit com a propi, com a formant part d'un patrimoni col·lectiu, comú i compartit.

No serà fàcil fer un nou Estatut, per més que l'entorn natural de la Ribera d'Ebre, als peus del castell de Miravet, endolcís les converses i l'emplaçament privilegiat de la casa on ens reuníem, just al damunt d'on el riu fa una giragonsa sobtada, donés a l'estança un aire de placidesa acollidora, només disminuïda pel fred que hi feia a l'interior. La trobada no pretenia ser una ponència bis, perquè ningú no pot substituir els treballs dels experts de cada grup que, amb regularitat, duen mesos treballant. Però, lògicament, hi ha certs temes que, per desencallar-los, cas que el vaixell de les negociacions embarranqui en algun moment, caldrà un format de solució com el del dia 12, a Miravet.

Que som una nació, posem per cas, és un sentiment i una convicció majoritaris en la societat catalana d'avui i també al llarg de la nostra història. Pierre Vilar ja ho va deixar ben clar, amb relació a segles molt reculats del nostre passat, i el poble català dels nostres dies ho manifesta a través de la seva voluntat, serena i clara. Caldria, sobretot, desdramatitzar aquesta afirmació, perquè reconèixer legalment l'existència d'una nació no implica un sol tipus d'institucionalització de la nació. Pot ser una nació autònoma, federada, confederada o independent. I, en un Estatut d'Autonomia, no hi ha lloc per a gaires sortides legals. A més, quan el nostre Parlament ha aprovat, per unanimitat, que l'11 de Setembre és la nostra festa nacional i Els segadors l'himne nacional, quan tenim Teatre Nacional de Catalunya, Arxiu Nacional i consells nacionals de la majoria de partits, que l'Estatut reconegui allò que tots sabem amb naturalitat, no hauria de significar cap esforç extraordinari per a ningú. El dret a l'autodeterminació, d'altra banda, ja figurava en el preàmbul de l'Estatut del 1931, plebiscitat pel nostre poble. I, a més, era un dels quatre punts irrenunciabls de l'Assemblea de Catalunya, ja que es tractava d'un patrimoni ideològic compartit per tots els partits de tradició democràtica, inclosos els que van confluïr en la fundació de l'actual partit socialista. D'aquests, el PSC-Congrés s'hi referia tot dient que aquest dret era "inalienable i imprescriptible". I, si ells ho afirmaven, no seré pas jo qui els dugui la contrària. La tradició parlamentària també hi té el seu pes, en aquest cas, ja que enguany fa, precisament, 15 anys que la cambra catalana va aprovar una resolució on s'assegurava que l'acceptació del marc autonòmic vigent no comportava la renúncia del dret del poble català a l'autodeterminació. Hi ha, doncs, precedents evidents que avalarien la validesa de la proposta.

Tot i això, nosaltres serem una nació i continuarem tenint dret a l'autodeterminació, al marge del que digui l'Estatut, malgrat que, lògicament, és preferible que sí que ho digui. El fet que l'Estatut actual no ho reculli, però, com ara passa, no ens treu el caràcter de nació -ja n'èrem abans!-, ni ens nega un dret democràtic col·lectiu que, tan sols una minoria, s'entesta a limitar només a situacions colonials. Sense anar més lluny, el Consell d'Europa, el 1989, va referir-se al dret "a l'autodeterminació d'Alemanya" per procedir a la seva reunificació nacional... Les lleis, doncs, poden ajudar a millorar la realitat, però no poden prescindir-ne, en cap cas, encara que, sovint, pretenguin ignorar-la. Plantejar la institucionalització de la presència de la Generalitat a la Unió Europea, la normalització de Catalunya com a país esportiu en l'àmbit internacional o elevar el català al mateix nivell que el castellà, pel que fa al dret d'usar-lo i el deure de conèixer-lo, són també aspectes nous a incloure en el nou text estatutari. A més, caldria fer un Estatut no encotillat pel marc constitucional actual, sinó amb la gosadia de procurar situar-lo en la dinàmica de reforma futura que ja s'insinua.

Ben mirat, però, totes aquestes qüestions, per més que quedessin enllestides de manera satisfactòria, no resoldrien el problema fonamental de Catalunya, el qual no és altre que el pèssim, escandalós i injust finançament d'ara. Poca cosa podríem fer, amb un Estatut avançat quant a competències i definicions polítiques, si no disposàvem dels recursos econòmics adequats per fer possible el país millor que tots volem. És aquí, precisament, en la solució d'aquest problema, on ens juguem de debò el nostre present i el nostre futur. Ha arribat l'hora que tota la societat catalana reclami que Catalunya ha de recaptar tots els impostos, a través de la seva agència tributària, passar-ne la quantitat que es pacti que correspon a l'Estat pels serveis que ens presta i afegir-hi, a més, un plus de solidaritat amb altres territoris de l'Estat, plus que no pot ser etern, perquè Catalunya no pot estar pagant tota la vida, ja que això no hi ha país que ho aguanti. Per això és positiu que, més enllà dels partits, sigui tot el teixit cívic del país -econòmic, sindical, empresarial, acadèmic, cultural, associatiu en general- que faci seu aquest discurs i aquest objectiu i així ho manifesti, públicament. Perquè, sense diners, no hi ha cap política possible. Ni cap país. Ni cap futur.

(Publicat al diari Avui)